

مدل معادله ساختاری رابطه بین عدالت آموزشی، و رهبری آموزشی، با نشاط یادگیری

حبیبه محمدی^۱

دانش آموخته کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد محلات، محلات، ایران

habibehmohammadi1393@gmail.com

فرهاد شفیع پور مطلق^۲

استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد محلات، محلات، ایران

Farhad_shafiepoor@yahoo.com

چکیده

هدف تحقیق حاضر، تعیین رابطه بین عدالت آموزشی، و رهبری آموزشی با نشاط یادگیری مبتنی بر میانجی گری توانایی یادگیری بوده است. روش تحقیق، توصیفی از نوع همبستگی بوده است. جامعه آماری تحقیق را کلیه دبیران دوره متوسطه شهرستان کرج در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ (۲۶۲۳) تشکیل داده اند. شیوه نمونه گیری خوشه ای تک مرحله ای بوده که نهایتاً تعداد ۲۴۵ بطور تصادفی برای پاسخگویی انتخاب شدند. ابزار تحقیق شامل سه نوع پرسشنامه بوده است که عبارتند از: پرسشنامه محقق ساخته عدالت آموزشی بر گرفته از (α=۰/۹۴) ۲. پرسشنامه سبک رهبری باس (۱۹۹۳) (α=۰/۹۲) ۳. پرسشنامه محقق ساخته توانایی یادگیری (α=۰/۹۱)، و ۴. پرسشنامه محقق ساخته نشاط یادگیری (α=۰/۸۹). برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمونهای همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون چندگانه گام به گام استفاده شده است. بطور کلی نتایج تحقیق نشان داد، بین عدالت آموزشی در ابعاد سه گانه (عدالت توزیعی، عدالت رویه ای و عدالت تبادلی) و نشاط یادگیری، در سطح $P < 0/05$ رابطه معناداری وجود دارد. بین رهبری آموزشی در ابعاد سه گانه (رهبری تحولی، رهبری تبادلی و رهبری عدم مداخله گر) و نشاط یادگیری، در سطح $P < 0/05$ رابطه معناداری وجود دارد. توانایی یادگیری، رابطه بین عدالت آموزشی و رهبری آموزشی را با نشاط یادگیری، واسطه گری می کند. نیز نتایج تحقیق نشان داد، مدل مورد مطالعه از برازش نسبتاً مطلوبی برخوردار بوده است.

کلید واژه ها

عدالت آموزشی، رهبری آموزشی، نشاط یادگیری، دبیران دوره متوسطه

مقدمه

معلمان مادامی در فرایند یاددهی-یادگیری اثرگذارند که بتوانند شادی و نشاط یادگیری را برای دانش آموزان فراهم نمایند. بنابه نظر مارشال ریو (۱۳۷۴) شادی احساس مثبتی است که از حس رضایت مندی و پیروزی به دست می آید. «شادی یکی از نیازهای اساسی زندگی و عاملی برای رشد و موفقیت است. مطالعات نیاز آذری (۱۳۹۳) نشان داد، شادابی، نشاط در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره

متوسطه مؤثر واقع شده است. با استفاده از روش‌های شادی بخش در جریان آموزش و برنامه‌ریزی آموزشی فراگیران، می‌توان علاوه بر ایجاد محیطی رضایت بخش برای دانش‌آموز، با بسیاری دیگر از مشکلات از جمله میزان غیبت، دیرآمدگی، بی‌حوصلگی و کسالت در کلاس درس و در نهایت مسأله افت تحصیلی، مقابله شود و محیطی فراهم شود که امکانات فراگیری مؤثر دانش‌آموز در نظر گرفته شود (کرافت، ۲۰۰۸). عدالت آموزشی از عوامل مؤثر بر نشاط یادگیری فراگیران است. مطالعات شکاری و همکاران (۱۳۹۲) نشان داد، عدالت آموزشی در سیستم آموزشی منجر به توازن نظام یاددهی-یادگیری می‌شود. عدالت آموزشی زمینه بر خورداری برابر فراگیران از امکانات آموزشی را فراهم می‌آورد. این امر به شادی فراگیران منجر می‌شود. مطالعات نصر اصفهانی و قنبری (۱۳۹۲) نشان داد، بین عدالت سازمانی و شادی کارکنان رابطه معنادار وجود دارد و نیز بین مولفه‌های عدالت سازمانی که شامل عدالت توزیعی، عدالت رویه‌ای و عدالت مرادده‌ای می‌باشد و شادی کارکنان رابطه معناداری وجود دارد. مطالعات صفار حیدری و حسین نژاد (۱۳۹۲) نشان داد، عدالت تربیتی از دیدگاه‌های مختلف (آرمان‌گرا، لیبرالیستی، مارکسیستی، فیمنیستی و نژادی، پسامدرنیستی و وجودی) مطالعه شده است. ولک (۲۰۰۷) معتقد است، اگر بخواهیم یادگیری و مدرسه را شادی بخش کنیم باید در خصوص بهره‌گیری از مواد آموزشی تجدید نظر شود. روانشناسان شناختی معتقدند که تأکید بیش از حد بر نتایج پیشرفت تحصیلی می‌تواند اثرات نامطلوبی بر دانش‌آموزان داشته باشد. از عوامل دیگر مؤثر بر نشاط یادگیری، مدیریت کلاس داری و رهبری آموزشی معلم است. مطالعات شفیع پور مطلق و همکاران (۱۳۹۰) نشان داد، سبک رهبری تحولی بر ایجاد انگیزه و شور و نشاط زبردستان اثر گذار است. مطالعات دوران و همکاران (۲۰۱۱) نشان داد، نشاط یادگیری از طریق ارزشیابی‌های علمی قابل پیش‌بینی است. مطالعات کوهن و همکاران (۲۰۱۳) و بنتون و جانسون (۲۰۱۴) نشان داد، سهیم کردن دانش‌آموزان در مباحث درسی منجر به تثویت روحیه علمی و خلاقیت درسی می‌شود. مطالعات لواسانی و همکاران (۱۳۸۶) نشان داد، مشارکت جویی دانش‌آموزان در طراحی و اجرای درس، انگیزه یادگیری دانش‌آموزان را تقویت می‌کند. مسئله اصلی تحقیق حاضر عبارت است از اینکه آیا بین عدالت آموزشی و سبک رهبری با نشاط یادگیری رابطه معناداری وجود دارد؟

چارچوب نظری تحقیق

سرهنگی (۱۳۸۹) نشان داد که شادی و نشاط به عنوان یکی از جنبه‌های ضروری تحصیل در آموزش و پرورش تلقی می‌شود. نشاط یادگیری دانش‌آموزان مستلزم وجود عدالت آموزش و رهبری آموزشی مناسب و مساعد است. بنابه نظر مارشال ریو (۱۳۷۴) شادی احساس مثبتی است که از حس رضایت‌مندی و پیروزی به دست می‌آید. «شادی یکی از نیازهای اساسی زندگی و عاملی برای رشد و موفقیت است. مطالعات نیاز آذری (۱۳۹۳) نشان داد، شادابی، نشاط در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه مؤثر واقع شده است. کریمی (۱۳۸۴) نشان داد، نشاط یادگیری در دانش‌آموزان باعث می‌شود که آنها خود را افرادی مفید، و مؤثر ببینند و احساس اهمیت کنند. مطالعات اسکندری (۱۳۸۶) نشان داد، روابط معلم و دانش‌آموزان باید طوری باشد که نیازهای تعلق و وابستگی، دوست داشتن و دوست داشته شدن، به رسمیت شناخته شدن، ارزش داشتن، احترام و شکوفا شدن استعدادها برطرف شوند. این امر باعث رضایت و خشنودی دانش‌آموزان می‌شود و بر سعی و تلاش آنان می‌افزاید. به همین دلیل است که در «مدارس کارا» پیشرفت تحصیلی بیشتر است و مسئولیت اصلی برقراری این روابط حسنه را معلم بر عهده دارد. به عبارت بهتر نقش اصلی را در ایجاد جو عاطفی در کلاس درس را معلم ایفا می‌کند. مطالعات زارعی متین، و همکاران (۱۳۸۸) نشان داد، جو آموزشی مساعد،

باعث تقویت روحیه افراد شده و شادی آنها را فراهم می آورد. سلیگمن (۱۹۹۰) معتقد است، معلمان باید توان خوشایند کردن، سالم تر کردن، و بارورتر کردن محیط های آموزشی را کسب کنند. باید بکوشند تا عشق، جرأت، ایمان، امید و اعتماد، اعتدال در کارها، و نشاط و پویایی در کار و رفتار را در خویشتن، کودکان و نوجوانان گسترش دهند. نتایج تحقیق غلامی و چاری (۱۳۹۰) نشان داد، برخی از ابعاد تعامل معلم و دانش آموزان و انتظارات معلم به صورت مستقیم قدرت پیشی بینی شادمانی را دارند. به نقل از نائینیان و بیابانگرد (۱۳۷۹)، مهارت های ارتباط با دانش آموز، از مهم ترین مهارت های مورد نیاز یک معلم کارآمد می باشد و ارتباط مثبت و عاطفی موجب نشاط یادگیری در دانش آموزان می شود. نتایج تحقیق ولک (۲۰۰۸) نشان داد، جذاب کردن فضای مدرسه، شادی بیشتری را به دانش آموزان برای رفتن به مدرسه می افزاید. نتایج تحقیق کوزما (۲۰۰۵) نشان داد، نظام آموزشی پویا باعث عدم افت روحیه دانش آموزان می شود. کولیت کولی (۲۰۰۹) بدین نتیجه رسید، حمایت مدرسه از دانش آموزان، باعث می شود تا دانش آموزان به احساس خودشکوفایی و فردیت دست یابند و حس استقلال، شایستگی، و خودآگاهی در آنها توسعه یابد. مطالعات شفیع پور مطلق و همکاران (۱۳۹۰) نشان داد، بین عدالت سازمانی و رهبری آموزشی رابطه معناداری وجود دارد. مطالعات شفیع پور و همکاران (۱۳۹۱) نشان داد، جو سازمانی با ابعاد عدالت سازمانی در ابعاد سه گانه (توزیعی، رویه ای و تبادلی) رابطه معناداری دارد.

فرضیه های تحقیق

۱. بین عدالت آموزشی در ابعاد سه گانه (توزیعی، رویه ای و تبادلی) و نشاط یادگیری، رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین رهبری آموزشی در ابعاد سه گانه (تحولی، تبادلی، و عدم مداخله گر) و نشاط یادگیری، رابطه معناداری وجود دارد.
۳. توانایی یادگیری، رابطه بین عدالت آموزشی و رهبری آموزشی را با نشاط یادگیری، واسطه گری می کند.

روش تحقیق

روش تحقیق، توصیفی از نوع همبستگی بوده است. جامعه آماری تحقیق را کلیه دبیران دوره متوسطه شهرستان کرج در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ (۲۶۲۳) تشکیل داده اند. شیوه نمونه گیری خوشه ای تک مرحله ای بوده که نهایتاً تعداد ۲۴۵ بطور تصادفی برای پاسخگویی انتخاب شدند. ابزار تحقیق شامل سه نوع پرسشنامه بوده است که عبارتند از: پرسشنامه محقق ساخته عدالت آموزشی بر گرفته از (α=۰/۹۴) ۲. پرسشنامه سبک رهبری باس (۱۹۹۳)، ۳. پرسشنامه محقق ساخته توانایی یادگیری (α=۰/۹۱)، و ۴. پرسشنامه محقق ساخته نشاط یادگیری (α=۰/۸۹). برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمونهای همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون چندگانه گام به گام استفاده شده است.

یافته های تحقیق

فرضیه اول تحقیق

بین عدالت آموزشی در ابعاد سه گانه (توزیعی، رویه ای و تبادلی) و نشاط یادگیری، رابطه معناداری وجود دارد. جدول (۱)، ضریب همبستگی و مجذور ضریب همبستگی چندگانه پیش بینی نشاط یادگیری، براساس عدالت آموزشی در ابعاد سه گانه (توزیعی، رویه ای و تبادلی)

sig	F	ΔR^2	R^2	R	sig	t	β	Sted. error	β	
۰/۰۰۱	۳۲/۲۹۲	۰/۴۴۸	۰/۲۸۸	۰/۵۳۷	۰/۰۰۱	۶/۴۵۹		۰/۳۸۲	۰/۵۳۸	مرحله اول
					۰/۰۰۱	۸/۶۵۴	۰/۵۳۸	۰/۳۴۵	۰/۳۷۹	عدالت توزیعی

مرحله دوم	۰/۴۶۲	۰/۳۷۱	۰/۲۴۶	۴/۳۱۵	۰/۰۰۱	۰/۴۹۳	۰/۲۴۳	۰/۷۲۵	۱۸/۷۳۲	۰/۰۰۱
عدالت توزیعی	۰/۳۸۷	۰/۳۲۶	۰/۲۴۶	۸/۷۸۲	۰/۰۰۱	۰/۴۹۳	۰/۲۴۳	۰/۷۲۵	۱۸/۷۳۲	۰/۰۰۱
عدالت رویه ای	۰/۲۵۸	۰/۲۰۷	۰/۳۱۲	۵/۴۶۸	۰/۰۰۱	۰/۴۹۳	۰/۲۴۳	۰/۷۲۵	۱۸/۷۳۲	۰/۰۰۱
مرحله سوم	۰/۶۹۱	۰/۳۶۹	۰/۳۸۷	۶/۳۲۹	۰/۰۰۱	۰/۵۹۴	۰/۳۵۲	۰/۵۳۷	۲۱/۴۵۷	۰/۰۰۱
عدالت توزیعی	۰/۳۱۸	۰/۴۵۸	۰/۳۸۷	۶/۳۲۰	۰/۰۰۱	۰/۵۹۴	۰/۳۵۲	۰/۵۳۷	۲۱/۴۵۷	۰/۰۰۱
عدالت رویه ای	۰/۲۳۳	۱/۴۷۳	۰/۳۴۷	۵/۳۵۷	۰/۰۰۱	۰/۵۹۴	۰/۳۵۲	۰/۵۳۷	۲۱/۴۵۷	۰/۰۰۱
عدالت تبدالی	۰/۵۳۹	۰/۳۹۶	۰/۵۶۶	۴/۵۶۴	۰/۰۰۱	۰/۵۹۴	۰/۳۵۲	۰/۵۳۷	۲۱/۴۵۷	۰/۰۰۱

براساس یافته های جدول (۱) بین عدالت آموزشی در ابعاد سه گانه (توزیعی، رویه ای و تبدالی) و نشاط یادگیری، در سطح $P < 0.05$ رابطه معناداری وجود دارد. عدالت توزیعی به تنهایی ۲۸ درصد واریانس نشاط یادگیری، عدالت رویه ای به تنهایی ۲۴ درصد واریانس نشاط یادگیری، عدالت تبدالی به تنهایی ۵۹ درصد واریانس نشاط یادگیری، را تبیین می کند. یافته های جدول فوق نشان داد، براساس ضریب بتا به ازای یک واحد افزایش عدالت توزیعی، نشاط یادگیری ۰/۳۹ واحد افزایش، به ازای یک واحد افزایش عدالت رویه ای، نشاط یادگیری ۰/۳۵ واحد افزایش، به ازای یک واحد افزایش عدالت تبدالی، نشاط یادگیری ۰/۵۷ واحد افزایش می یابد.

فرضیه دوم تحقیق

بین رهبری آموزشی در ابعاد سه گانه (تحوالی، تبدالی، و عدم مداخله گر) و نشاط یادگیری، رابطه معناداری وجود دارد.

جدول (۲)، ضریب همبستگی و مجذور ضریب همبستگی چندگانه پیش بینی نشاط یادگیری، بر اساس رهبری آموزشی در ابعاد سه گانه (تحوالی، تبدالی، و عدم مداخله گر)

sig	F	ΔR^2	R^2	R	sig	t	β	Sted.erro r	β	
مرحله اول										
رهبری تحولی	۱۳/۵۸۳	۰/۳۴۷	۰/۴۰۵	۰/۶۳۷	۰/۰۰۱	۴/۶۷۳	۰/۳۴۵	۰/۲۲۴	۰/۴۲۷	۰/۰۰۱
مرحله دوم										
رهبری تحولی	۸/۳۰۳	۰/۲۶۵	۰/۲۹۳	۰/۵۴۲	۰/۰۰۱	۴/۶۸۲	۰/۶۷۱	۰/۲۴۶	۰/۵۴۹	۰/۰۰۱
رهبری تبدالی						۶/۳۶۷	۰/۳۲۸	۰/۴۲۸	۰/۴۶۷	۰/۰۰۱
مرحله سوم										
رهبری تحولی	۲۹/۸۹۶	۰/۳۲۴	۰/۵۲۵	۰/۷۲۵	۰/۰۰۱	۴/۷۸۴	۰/۵۶۳	۱/۱۱۴	۰/۴۰۹	۰/۰۰۱
رهبری تبدالی						۸/۶۱۱	۰/۳۷۷	۰/۳۴۸	۰/۴۶۸	۰/۰۰۱
رهبری عدم مداخله گر						۳/۵۴۶	۰/۴۶۸	۰/۴۷۸	۰/۵۵۶	۰/۰۰۱
						۴/۳۵۹		۰/۵۲۲	۰/۴۵۲	۰/۰۰۱

براساس یافته های جدول (۲)، بین رهبری آموزشی در ابعاد سه گانه (تحوالی، تبدالی، و عدم مداخله گر) و نشاط یادگیری، در سطح $P < 0.05$ رابطه معناداری وجود دارد. رهبری تحولی به تنهایی ۴۰ درصد واریانس نشاط یادگیری، رهبری تبدالی به تنهایی ۲۹ درصد واریانس نشاط یادگیری، رهبری عدم مداخله گر به تنهایی ۵۲ درصد واریانس نشاط یادگیری را تبیین می کند. یافته های جدول فوق نشان داد، براساس ضریب بتا به ازای یک واحد افزایش رهبری تحولی، نشاط یادگیری ۰/۵۶ واحد افزایش، به ازای یک واحد افزایش رهبری تبدالی، نشاط یادگیری ۰/۳۸ واحد افزایش، به ازای یک واحد افزایش رهبری عدم مداخله گر، نشاط یادگیری ۰/۴۶ واحد افزایش می یابد.

فرضیه سوم تحقیق

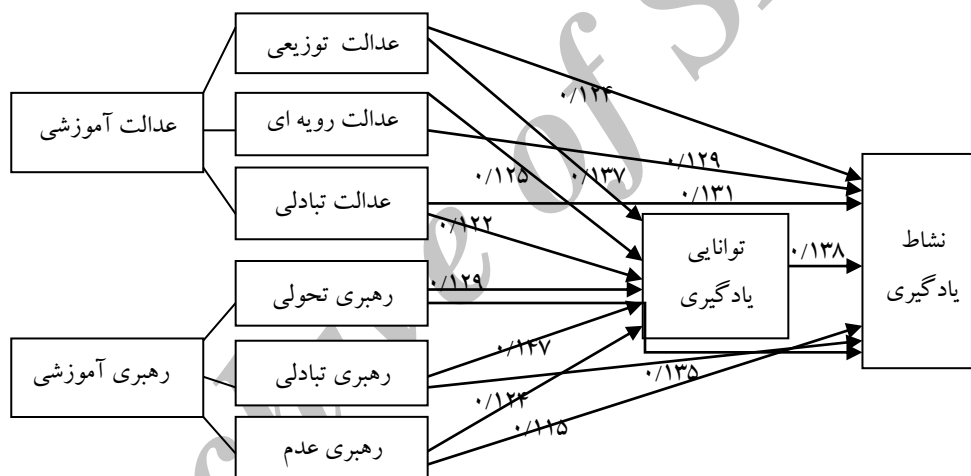
توانایی یادگیری، رابطه بین عدالت آموزشی و رهبری آموزشی را با نشاط یادگیری، واسطه گری می کند.

جدول (۳)، اثر مستقیم و غیر مستقیم عدالت آموزشی و رهبری آموزشی بر نشاط یادگیری

شماره	توانایی یادگیری	نشاط یادگیری

اثر کل	اثر غیر مستقیم	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل	اثر مستقیم		
۰/۱۳۸	۰	۰/۱۳۸	۰	۰	۰	توانایی یادگیری	۱
۰/۱۴۲	۰/۰۱۸	۰/۱۲۴	۰/۱۳۷	۰	۰/۱۳۷	عدالت توزیعی	۲
۰/۱۴۶	۰/۰۱۷	۰/۱۲۹	۰/۱۲۵	۰	۰/۱۲۵	عدالت رویه ای	۳
۰/۱۴۷	۰/۰۱۶	۰/۱۳۱	۰/۱۲۲	۰	۰/۱۲۲	عدالت تبادلی	۴
۰/۱۵۲	۰/۰۱۷	۰/۱۳۵	۰/۱۲۹	۰	۰/۱۲۹	رهبری تحولی	۵
۰/۱۶۵	۰/۰۱۸	۰/۱۴۷	۰/۱۳۱	۰	۰/۱۳۱	رهبری تبادلی	۶
۰/۱۳۲	۰/۰۱۷	۰/۱۱۵	۰/۱۲۴	۰	۰/۱۲۴	رهبری عدم مداخله گر	۷

بر اساس جدول (۳)، اثر غیرمستقیم عدالت توزیعی بر نشاط یادگیری برابر با (۰/۰۱۸)، اثر عدالت رویه ای بر نشاط یادگیری برابر با (۰/۰۱۷)، اثر غیرمستقیم عدالت تبادلی بر نشاط یادگیری برابر با (۰/۰۱۶)، اثر غیرمستقیم سبک رهبری تحولی بر نشاط یادگیری برابر با (۰/۰۱۷)، اثر غیر مستقیم سبک رهبری تبادلی بر نشاط یادگیری برابر با (۰/۰۱۸)، اثر غیرمستقیم سبک رهبری عدم مداخله گر برابر با (۰/۰۱۷)، در سطح $P < ۰/۰۵$ معنادار بوده است.

شکل ۲. مدل تجربی تحقیق در خصوص تعیین رابطه بین عدالت آموزشی، و رهبری آموزشی با نشاط یادگیری

جدول (۴-۱۸). شاخص های مدل تجربی تحقیق

RMSEA	RMR	GFI	AGFI	P(value)	df	χ^2
۰/۰۴۳۷	۰/۰۵۸	۰/۹۵	۰/۹۰	۰/۰۰۲۵	۲	۴۵/۷۶

بر اساس یافته های جدول (۴-۱۴)، $RMSEA=۰/۰۴۳۷$ ، $RMR=۰/۰۵۸$ ، $GFI=۰/۹۵$ ، $AGFI=۰/۹۰$ ، $P(value)=۰/۰۰۲۵$ ، $df=۲$ ، $\chi^2=۴۵/۷۶$ بوده و بیانگر این است که مدل مورد مطالعه از برازش نسبتاً مطلوبی برخوردار بوده است.

بحث و نتیجه گیری

بر اساس یافته های بدست آمده، فرضیه اول دال بر اینکه بین عدالت آموزشی (عدالت توزیعی، عدالت رویه ای و عدالت تبادلی) و نشاط یادگیری، رابطه معناداری وجود دارد، تأیید شده است. مطالعات نصر اصفهانی و قنبری (۱۳۹۲) نشان داد، بین عدالت

سازمانی و شادی کارکنان رابطه معنادار وجود دارد و نیز بین مولفه های عدالت سازمانی که شامل عدالت توزیعی، عدالت رویه ای و عدالت مرابوده ای می باشد و شادی کارکنان رابطه معناداری وجود دارد. سرهنگی (۱۳۸۹) نشان داد که شادی و نشاط به عنوان یکی از جنبه های ضروری تحصیل در آموزش و پرورش تلقی می شود. نشاط یادگیری دانش آموزان مستلزم وجود فرهنگ آموزش و رهبری آموزشی مناسب و مساعد است. کوزما (۲۰۰۵) به این نتیجه رسید که نظام آموزشی پویا باعث عدم افت روحیه دانش آموزان می شود. بر اساس یافته های بدست آمده، فرضیه دوم دال بر اینکه بین رهبری آموزشی (رهبری تحولی، رهبری تبادل و رهبری عدم مداخله گر) و نشاط یادگیری، رابطه معناداری وجود دارد، تأیید شده است. نتایج تحقیق ولک (۲۰۰۸) و اسکندری (۱۳۸۶) نشان داد، روابط معلم و دانش آموزان باید طوری باشد که نیازهای تعلق و وابستگی، دوست داشتن و دوست داشته شدن، به رسمیت شناخته شدن، ارزش داشتن، احترام و شکوفا شدن استعدادها برطرف شوند. این امر باعث رضایت و خشنودی دانش آموزان می شود و بر سعی و تلاش آنان می افزاید. به عبارت بهتر نقش اصلی را در ایجاد جو عاطفی در کلاس درس را معلم ایفا می کند. نتایج جعفری و طالب زاده (۱۳۸۹) نشان داد، به ترتیب اهمیت، عوامل فیزیکی، عاطفی-اجتماعی، فردی و آموزشی در شادی و نشاط مدارس ابتدایی مؤثر شناخته شدند. رابطه مثبت باید همه اوقات معلم و دانش آموزان را دربرگیرد زیرا در چنین حالتی شادی تحصیلی در دانش آموزان افزایش می یابد (ترجمه نائینیان، ۱۳۷۳). بر اساس یافته های بدست آمده، فرضیه سوم دال بر اینکه توانایی یادگیری، رابطه بین عدالت آموزشی و رهبری آموزشی را با نشاط یادگیری، واسطه گری می کند، تأیید شده است. مطالعات شفیع پور مطلق و همکاران (۱۳۹۰) نشان داد، بین عدالت سازمانی و رهبری آموزشی رابطه معناداری وجود دارد. مطالعات گارسز-باکسال و همکاران (۲۰۱۱) نشان داد، شیوه راهنمایی معلم بر ایجاد ظرفیت ها و توانایی های یادگیری دانش آموزان مؤثر است.

منابع

- اسپالدینگ، چریل. ال. (۱۳۷۹). انگیزش در کلاس درس. ترجمه محمد رضا نائینیان و اسماعیل بیابانگرد. تهران: انتشارات مدرسه. اسکندری، محرم. (۱۳۸۶). راهنمای روش های نوین تدریس، انتشارات رهیافت، چاپ اول.
- جعفری، پریش. طالب زاده، فاطمه. (۱۳۸۹). ارائه مدلی برای نشاط و شادی در مدارس ابتدایی شهر تهران، فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، سال چهارم، شماره ۴، زمستان.
- زارعی متین، حسن، احمدی زهرانی؛ زلفا حق گویان. (۱۳۸۸). نقش دانشگاه در ایجاد عوامل مؤثر بر شادی، مجله فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال سیزدهم، شماره ۲، تابستان.
- سرهنگی، محمد. (۱۳۸۹). بررسی میزان نشاط و شادابی و راه های تقویت آن در مدارس راهنمایی و متوسطه شهری استان کردستان. شفیع پور مطلق، فرهاد؛ جعفری، پریش؛ یارمحمدیان، محمد حسین؛ دلاور، علی. (۱۳۹۰). تعیین رابطه بین سبک تصمیم گیری، سبک رهبری، و اعتماد سازمانی با عدالت سازمانی به منظور ارائه یک مدل مناسب برای آموزش و پرورش شهر اصفهان، مجله علمی- پژوهشی علوم تربیتی دانشگاه چمران اهواز، دوره ششم، سال ۱۸-۲، پاییز و زمستان، شماره ۲، صص ۲۵۲-۲۳۹.
- شفیع پور مطلق، فرهاد؛ یارمحمدیان، محمد حسین. (۱۳۹۰). ارائه مدلی جهت ارزیابی عوامل مؤثر بر توسعه برنامه های درسی پاسخگوی ادراک شده در مدارس هوشمند، فصلنامه علمی- پژوهشی پژوهش در برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)، سال هشتم، دوره دوم، بهار و تابستان.
- شفیع پور مطلق، فرهاد؛ خدیوی، اسدالله، ترابی نهاد، منیره. (۱۳۹۱). تعیین رابطه بین جو سازمانی، سبک رهبری، و عدالت سازمانی با انگیزه توفیق طلبی سازمانی مبتنی بر میانجی گری تعهد سازمانی (مطالعه موردی؛ اساتید دانشگاه آزاد اسلامی واحد محلات)، فصلنامه علمی- پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، سال چهارم، شماره دوم، مسلسل (۱۴)، زمستان.

شکاری، عباس؛ قیاسی، الهام؛ خاصه، سمانه. (۱۳۹۲). جایگاه عدالت آموزشی در تحول نظام تعلیم و تربیت ایران، چهارمین همایش انجمن فلسفه تعلیم و تربیت ایران " مبانی فلسفی تحول در نظام آموزش و پرورش ایران"، ۹-۸ خردادماه، دانشگاه فردوسی مشهد.

صفرحیدری، حجت؛ حسین نژاد، رزا. (۱۳۹۲). رویکردهای عدالت آموزشی (نگاهی به جایگاه عدالت آموزشی در سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش ایران)، پژوهش نامه مبانی تعلیم و تربیت، ۴(۱)، ۷۲-۴۹.

غلامی، سمیه. چاری، مسعود حسین. (۱۳۹۰). پیش بینی شادمانی دانش آموزان با توجه به ادراک آنها از انتظارات معلم، نحوه تعامل معلم و خودکارآمدی. مجله مطالعات آموزش و یادگیری، دوره سوم، شماره اول، بهار و تابستان.

کریمی، یوسف. (۱۳۸۴). روانشناسی شخصیت، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور

لواسانی، غلامعلی؛ کیوان زاده، محمد؛ کیوان زاده، هدیه. (۱۳۸۶). " رابطه فعالیت تحصیلی، انگیزه پیشرفت تحصیلی، هوش هیجانی و متغیرهای بافتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان"، مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، سال سی و هفتم، شماره اول.

مارشال ریو، جان. (۱۳۷۴). انگیزش و هیجان، ترجمه یحیی سید محمدی. انتشارات سمت، چاپ سوم.

نصراصفهانی، علی؛ قنبری، پریا. (۱۳۹۲). بررسی رابطه عدالت سازمانی و شادی کارکنان استانداری لرستان، دومین همایش ملی علوم مدیریت نوین، گرگان، موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی حکیم جرجانی.

نیازآذری، کیومرث. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر شادابی و نشاط در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان متوسطه شهرستان ساری، فصلنامه مطالعات برنامه ریزی آموزشی، دوره ۲، شماره ۳، تابستان و پاییز، صص ۵۷-۳۵.

Doron J., Stephan, Y Maiano, C & Le Scanff, C. (2011). Motivational predictors of coping with academic examination. *Journal of Social Psychology*, 151(1), 87-104

Garces-Bacsal, R. M., Cohen, L., & Tan, L. S. (2011). Soul behind the skill, heart behind the technique experiences of flow among artistically talented students in singapore. *Gifted Child Quarterly*, 55(3), 194-207.

Kelly, C. Molcho, M & Saoirse. Gabhainn, Saoirse N. (2009). Health behavior in school-aged children (HBSC) Ireland 2006. Health Promotion Research Center, School of health Sciences, National University of Ireland Galway.

Kozma, R. (2005). National policies that connect ICT-based education reform to economic and social development. *Human Technology*, 1(2), 117-156.

Kraft, M. (2008). Delegation von Preiskompetenzen an den Verkaufsaußendienst. eine empirische Analyse ausgewählter Determinanten und Gestaltungsmöglichkeiten.

Seligman, Martin E. P. (1990). *Learned Optimism*. New York: Alfred A. Knopf, Inc., p. 101, ISBN 0-394-57915-1.

Wolk, S. (2008). Joy in School. *The Positive Class room*. A. S. C. D. Vo. 66, N. 1, pp. 8-15.